

EMLÉKPRÓBA

Távol Magyarországtól

HUSZTI PÉTER
ROVATA

- Ne haragudj, hogy ilyen korán hiólok, rossz hírem van számotokra. Márciusban egy időre le kell állnunk a fogatással, mert Amerikába utazom. - Nem, nem viccel! - Ágy Karóval és Szendry Karper Lászlóval a Petőfi-centenáriumra

Dél-Amerikába repülünk! Borotválkozás közben aztán én lepődtem meg legjobban ezen a kurta-furcsa telefonbeszélgetésen.

Dél-Amerikába repülünk! Jószágos Isten! Mint egy utazó nagykövet, mintha mindennap Dél-Amerikába repülnék. Mintha ez is olyan lenne, mint Székesszék-heróron játszani, vagy akár Prágába, Bécsbe, Moszkvába, Párizsba látogatni. Mintha csak ide, a szomszédba mennénk.

Óriási útra készülünk. Mit meséljek hát az izgatott tervezetéről. Mit meséljek az éjszakába nyúló telefonokról, a vitákról: hogy mit végünk egy a másorba, mi maradjon ki, mi legyen a sorrend, és hogy Petőfi Sándor mellé kerüljön Bartók Béla és Kodály Zoltán, Ady és József Attila, és a hegyi forrásokhoz hasonló virágénekek és Vörösmarty.

"Magyarország messzire van?" Úgy érzem, a költő, József Attila szavai csak földrajzilag érvényesek. Mert az valóban alomszerű: hogy a budapesti és zürichi fogások, szesz felhők után átváratlanul a „giccsez” riói napfelkeltére virradjunk; hogy a tászkáit, téllakabátokat ledobálva copocabana szalldánkól tiz lépésre belevessük magunkat az Atlanti-

óceán mesélhetetlen habjaiba, hogy csak félmeke látoit, hajószéri Chevroletekkel suhanjunk karcsú pálmáigeteken, és hogy az első szívszorító előadás után boldog-fáradtan végigszédelegünk az Avenida Río-Brancon: a karnevál, az Orfeo Negro titkókkal teli sugárútján! - szóval nyihetetlen hogy Río de Janeiroban vagyunk.

Azután „átisztunk” a Corüllerrák fölött, elámtúltunk Valparaiso nyüzsgő kikötőjén, a tarka, zsvagó bazárnegyedben vásároltunk ponchót és széles karimájú kalapot és husvét-szigeti vinyorod bölcs kis totememberéket, izgatottan kapkodtuk egymás kezéből az újságokat Montevideo belvárosában, hogy a tüntetés nem teszi-e tönkre az előadásunkat, és az arany-fehér csillogó Punta del Esteben a perszoló trópusi nap elől bemenekültünk az erdőbe, ahol ezerszínű papagájok cikáztek, cserretek és veszekedtek velünk, ettünk pókot, rákot, papagájt, ropogós kecskebelet, polipot, lepényhalat, ittunk kókuszvizet és kókusztejet, tüzes spangol bort, cukornádlevet és nádpálinkát, ücsörögtünk Buenos Aires „Cruza” terén, szambatzunk a kikötői vidámságnegyedben a Bokában.

De mindez a hihetetlen esoda végül is csak csoda marad és lenyűgöző látvány az estékhez képest, amelyeken elfeledkezünk az utazásról, repülőről, fullastól melegről, fáradságról, gondokról és tervekrol.

Ritkán adódik, hogy előadás után közönségünkkel leülhessünk egy meghitt otthonban, mint Sao-Paulóban, vagy az egyetlen aulájában Santiagóban, a monteideói követésen, vagy mint az estélyi ruhás csillogó-villogó kerti ünnepélyen Rióban, vagy Buenos Airesben, a sütes-főzéstől, készülődéstől pezsgó Valentin

Alsinai Magyar Dalkörben - ahol kalácsot és bort kaptunk, és ahonnan a tagok aláírásával díszített oklevelet is hoztunk haza. Szóval ritkán adódik, hogy leülhessünk és beszélgethessünk, mintha minden tudnánk egymásról, mintha csak folytatnánk egy megkezdett beszélgetést. Ahány új barát, annyiféle kérdés, annyiféle kérdés, annyifajta ember. Gyanakbó, harminc év után is érdeklődő, hittelnekedő, szerény, nagyképi, dúsagzad, kopott ruhában járók, sokszor Pesten járt mindentudó. Komolyan kérdeztek tudni akartak mindent, igyekeztem jól válaszolni és igazat. Mert mi is nyitástagot kaptunk az ösztintéget, meg azoktól is, akiknek talán nem úgy sikerült az életük, ahogy elképzelték. Azoktól is, akiknek hazug képiük van a világról, de még attól a nyugállományú császári-királyi és még tudj isten miféle rangú, hányféle kitüntetésű bácsitól is, aki azt hajtogatja, hogy Magyarország állóvíz, a világ rohan előre, az a kis ország még toporog, vacakol, nem épül, nem változik semmit. Csak az van, ami volt!

Hát így! Nem tudok elfogultság nélkül mesélni ezekről a beszélgetésekről, a koncertekről, Karola hangjáról, Laci világot járt gitárjáról. Bár lefenykepezhettem volna minden pillanatot! Bár lefilmezhettem volna a nézőtérn ülőket. Bár hazahozhattam volna a szavakat és félszavakat, a lenegoben maradt mozdulatokat, a hippögéssé kísért motyogásukat, amelyekkel megköszöntek, hogy eljöttünk. Bár megmutathattam ezt mindenkinél! Eljöttünk! - mondtuk, mert ott ez olyan természetesenek tánt. Talán Magyarország nincs is olyan messze. Sehonnan! Ha valamivel megyünk, ha várnak minket, nincs messze.

EMLÉKPRÓBA

Hol van az a nyár...?

HUSZTI PÉTER
ROVATA

Jóban-rosszban együtt vagyunk. Sikerekben, bukásokban! Már meg is untuk, any-nyira ismerjük egymás szokásait. Tudjuk, mikor vagyunk vidámak, mikor szomorjak. Hogyan szeretünk és gyűlölünk. Milyenre ébredünk. Hogy kapjuk össze magunkat a délelőti próbákra. Milyen

méltatlan és milyen igazi nagy gondokkal küszködünk. Ki kivel jár, járt és fog járni. Szóval mindent! Csak, Istenem! Azt ne higgyük, hogy ismerjük is egymást.

Furcsa szeret az ember! Még ha nem is elégedetlen, még ha nem is türelmetlen. Kergetjük az órákat, a napokat, az éveket. Egyre üjteltebben tapasztalom pedig, hogy az órák, hetek, évek repülnek, ha nem is taszigáljuk őket.

Szinte hallom, amint nagy bölcseken kijelentem: „Jövő karácsonykor ezt másként csináljuk!” Jövő karácsonykor! Mintha közben nem lenne egy év, amit úgy-úgy végig kellene csinálni. Időkergetők vagyunk! Jolesik a nyári tikkasztó hőségben a Balaton partján a kavargó óra gondolni, a Normafára, a sülfyre, a csillgó fényőre, a „Mennyből az an-

gyal”-ra meg a csillagszóró kesernyész ilatára. Mindez fordítva is igaz.

Körülöttünk lehullottak a levelek, egyre sűrűbb az ég, hidegebb a világ. Most meg a nyárra emlékezünk, a hőseget hűnünk vissza, napugarak után szalaógdünk, mint a „Csoda Milánóban” varázslatos emberkéi, templomok hűvösére gondolunk, fullasztó tihanyi éjszakákra, időbörtönökre, megolvadt aszfaltra, augusztusi csillaghaladásra.

Mindarra, amit nyáron magunk előtt hajszoltunk!

Ki lakik most abban a házban?

Igaz, megbeszéltük, ezt nem kérdezem. Jó! Nem akarom tudni. Nem megyek oda, nem járom körül. Messziről sem pislogok arrafele.

Pedig jó volt ott. Nyugalom volt. Jó volt hajnalban, pislogva felkelni. Jó a kétórai autózás, a száguldas szembe a nappal, hogy ne kessek el a forgatásról. Jó volt egész nap sokat, nagyon sokat dolgozni, aztán megint kétórai autózás, megint szembe a nappal, s megint a nagy ház, az alkony, a boldogság. Azt hittem, akkor mindent elmondtunk, ott a parton, a vízben, a tíz mellett, a jepegyesoron, a töltési borozóban, a csónakházban és a nagy fa alatt, a lépcsőkön.

Azt hittem, mindent elmondtunk. Pedig még milyen sok lenne...

Reménykedtem, hogy fatális félreértés, hogy tévedek. Mert nem lehet! Hihet-

len. Az élet nem halhat meg. A jókévd, az örök tervezetés, a jövő. Aztán megérkezett Bukarestből a megmásíthatatlan hír: agyembólia végzett vele. A szimpadon hált meg! Most már tudjuk, nem jön többé.

A havasok lehelését hozta, a tenger sós szagát, a déltes halászköt erejét, az erdélyi pásztorok jövedvét.

Partnerek voltunk Gábor Pali Utazás Jakabbal című filmjében, barátokká váltunk, az életem lett. A mindennapjaimhoz tartoztak a levelei, gondoljai, örömei. Tudtam, hogy minden bemutatónkra megérkezik, egy repülőgépj csomagterén, stoppon, vagy akár vonaton végigálva az utat, de megérkezik, s utána hazamegyünk, és egész éjszaka beszélgetünk majd, csak a hajnali napugarak vetnek véget a nyüzögő szavaknak.

Geráró Philippe, Cybulski, James Dean fajtájából való volt. Lángoló, perszelő, magát mindig égető, különleges színész, nagyszerű ember. A szeretet, a játék, a színház, az élet szerelmese.

A terveink elrepültek. A tenger, a négy fű, a bugalóban akár város felesek, a bukaresti éjszakák, a bábolnai nyár, a budai esték, a fogarasi vízalom, Szent György-sziget, mindez árva. Kihalt.

Ócsanak lenni, segíteni kell most és nem jajgatni. Ilyen az élet. De hát nem igaz. Az élet nem ilyen. Csak a halál ilyen. Az élet olyan, mint ő volt. Mosolygós, gondör haj, cibálható szakáll, szeretet, kézfogás, tehetség, erő, játék és barátság.

Ez volt Ó: Ion Bog! Az élet!

EMLÉKPRÓBA

Éjszakai mesterségóra

HUSZTI PÉTER
ROVATA

1966-ban Moszkvában az Ukrajna Szállóban váratlanul megtudtam valami fontosat a színészetről. Márton András-laktunk – két főiskolás – egy hódály hálósárnokban. Akkor, ha valaki azt jósolja, hogy szobadrám egy-szer főiskoluz les: Kaliforniában, hasbaráhógóm. A Hamletben statisztáltunk mindketten. Pécsi Sándor aznap nem játszott, színháza ment. Valami éjféljé tartó regény-átolgozást láthatott, mikor hazaterve bekopogott hozzánk, már mindketten pizsamában olvastunk. Aradozott egy elő-adásról, amelynek a végén egy anya meghal. A fiú – te-közlo fiú – hazae, még találkozik a mamával, de nem veszi észre, hogy akit ő legjobb-bariszent, haladotlik.

– Gyerekek – ilkendezett Sanyi –, semmi nyafogás, semmi szentimentalizmus, a fiú nem vett észre semmit, fűtőrészt és kiment az ajtón. – Es Sanyi is kiment a szállodaszobából, mi Andris-lak magotunk valamit, hogy milyen zsemlisán mesélt el egy barádis történetet, és lámpát oltottunk. Másodpercek múlva nyílt az ajtó nyikorogva, mint egy rossz krimiben, és Sanyi ódlkodott vissza, mint teköző fiú, odaosont a képzletbeli ágyhoz, aztán csak állt, fővé dermedten, könnyezni kezdett, hánnya a kereszteték és híppogott vala-

mit – kicsit oroszos akcentussal –, hogy én csak meséltem, fűtőrészttem, és közben nem vettem észre, hogy ... mama, drága mama, mama...

Azután néhány év múlva Pécsi Sándor meghalt. Fiatalon. Ötvenévesen. Talán két hét alatt minden szerepe új gazdára lelt, jelmezeit átszabták, kellekét kacattól váltak, megmagyarazhatatlan festékek, ceruzái értelmüket veszítették, a toloszék másképp nyikorog, a vasajtót más csapkodja, néha meg mintha a befőttesgumis zsebrádió is nyekeregne valahol, szóval minden működik. Az élet, ugye...

Hogy van ez? Ha elvesztjük szerelmünket, apánkat, anyánkat, bátyánkat, van gyászév, nem? Idő kell, míg nem tudunk, nem szabad, nem illik másra gondolni. Miért ilyen gyors itt minden? Miért?

A nagy clownok közül való volt, akik a legigazabb hittel hitték, hogy a színpad csak addig „működik”, amíg ők aktívak. Szállóige lett alapmondata: hogy mi történjék az alatt a kínos szünet alatt, amíg a főhős a nagymomológját mondja, s ő kényszer-csőndre van kárhözhatóva. Nagyokat röhögünk Rózahegyi Kálmán találmányán, hogy színpadra lépés előtt, a kulisszándál vakkantott néhányat, aztán elkergette a kutyát, hogy mire belépett a színpad, mindenki tudja, hogy ki érkezik, és óriási odcioval köszöntöttek is. De szép idők lehetnek! Amikor minden huncutság, gazemberség, békésen megfért az áhitattal, a sirással. Ebből is milyen sokat átmentett Pécsi Sanyi, ez a mediterrán Szellemlé! Mert Gorky Kispolgárjában külső zajongásával elintézte, hogy

türelmetlenül várjuk már a madarász zörgő kalitkájával az utcáról belopni, hogy miközben megcsalott Ferdinándként őrgjngtem Az armány és szerelem hatalmas ferde színpadán, bizony a süllyesztő sikátorarabán, a színpad alatt újfajta, nyüszögve, jól hallhatóan közlekedett Miller Muzsikusz; és az Éjjeli menedék hely drága, öreg Lukájának évében, tarisznyájában, hátizsaknyí zsebeiben Annyí kacat bújt meg, hogy Adam Ottó hiába szedgette el tőle szorakozottan a hatalmas kulesokat, lakatokat, kanalakat, csajkákat, láncokat a főpróbák előtt, közben, a megbeszélések alatt; másnap megint jó két-tucat csörömpölt elő Sanyi minden lépésénél. Éjjeli menedék hely! Van egy közös tarozásuk: Gorkijnak! Pécsi Sanyi a szünetekkel nem nagyon tudott mit kezdeni, hogy más ágal, ő meg csak hallgassa vagy nézze, ez rengeteg energiájába kerülhetett. A próbákon ilyenkor inkább elbújt, eloldalgott. Vagy jelműszott a menedék hely keme-cének tejedéjre, s miialt mi az ágyak között öltük egymást, szundított egyet. A próbák alatt mindig el is aludt. S mikor „Vaszka: Pepeként” – reszkette a dihtől, félrelgrótam a keme-cére, és szerelem szerint vadul rángatni kezdtem volna, két cipőgomb nézett rám, olyan jóságosan, hogy csak elkaptam a praciáját, ő meg háttavagdosott, és elnapoltuk a rángatást. Aztán ez valahogy így maradt. Ezt a nyúlárknyí összeröffenést sose próbáltuk ki rendezés, sose játszottuk el igazán. Sokszor tündömm, de nem tudom kitől megkérdezni, hogy most már ezzel a kis kemencejelenettel vajon mi lesz?

EMLÉKPRÓBA

Barátsággyertya

HUSZTI PÉTER
ROVATA

Bessenyei Feri rohanat akkor is, mikor először látam. Lökődte, taszigálta a vánszorgó időt. A régi, szép Nemzeti művészbejövőjében vágta-tott ki, vissza-kiabált a portásnak, de az is lehet, hogy egy monológot mormolt, vagy csak veszekedett az

élettel, a cipőtisztító bácsinak mindenesetre biccentett, megropogtatott egy várakozó szép nőt a randevűóra alatt.

Két órája toporgtam ott, vártam rá, tanácsot akartam kérni – megszeppent gimnazista – a felvételi előtt, az életre szóló döntés előtt. Motyogtam is valamit, de mire belekezdtem volna a monológimba, már csak a hátát láttam, és hogy rohanat, megállíthatatlanul a prason át az Emke felé, alig érte utol a kabátja és a nyaka köré vette, óriási piros kockás sálja.

A Film Színház Muzsika gimnazista koromban kizalaktú füzet volt. Gyűjtögettem, hogy majd összeköttem egy nagy könyvvé. Aztán jött a keresgélés korszaka és én költöztem. A Film Színház Muzsika füzetek elvesztek. De Feri képire nagyon jól emlékszem. Kapitányi sapkában vezet egy dunai nagy hajót. Szőlő-hegy tetején szólóval, borpince előtt kanocsóval, a Dóm téren csaldóttan, de min-

dig szerelmesen, mindig panaszkodva, mindig lelkesen.

Évek múlva barátok lettünk. A munka hozott össze, meg – ki tudja hányadszor – akkor megint fölborogatta az életét. Szüksége volt valakire, akivel kibeszélgetheti magát, öröngöhet vagy hallgathat. Azon a nyáron a fekete Volgával Szeged felé tartottunk, a Dóm tér felé. Útközben dühögött, kékre-zöldre püfölte az ártatlan műszerfalat. Sok mindent megtudtam tőle, sok mindent elmondtam magamról akkor már, és az „Aruló” meg egy moszkvai utazás során szorosra fűződött barátságunk. Aztán megint szétszakította a szálakat! Elmenekült! A színházból is. Bizalmatlan lett, gyanakvó, talán érezte, hogy keserű évek jönnek. Nem nagyon találkoztunk, csak néha a Televízió büféjében, a Rádió Padogájában, szűk filmgyári öltözőkben. Rossz évek voltak. Arulással, hazugsággal terhesek. De elmúltak. Türeltük!

Tavaszi lett, sütött a nap és a rügyező Labanc úti fák között – Adám Otóval – Ferihez tartottunk. Farnemadrágban, kibontott ingben, kivágott tornacipőben dübörgött le a falépcsőn, boldogan ölelt át. Várt minket! Vártuk mi is! Megint sokat jartunk föl, esténként megint pattogott az hatalmas tűz, sült a hús, megint csilingeltek a borospoharak, jó volt, lehetett tervezni, bizakodni.

Akkortájt az Othellóra készült. Néha félmetelenül, félt festre, jókora rongyokkal fölfigyervezve berúgta az öltözőm ajtaját, inott a kávémből, – pocské, mondta – hozzámgöngyött egy nagy szivacsot, megmezte magái a nagy tükörben, szörnyű, szörnyű – morogta –, az ajtót kirúgta, és a Luxemburg gróffját énekelte.

Készült az Othellóra! Amikor hallk kopogás. Két idős hölgy szabadkoczik. – Szévasztok, sracok! – kiáltja Feri – és beszél, mesél az épülő, gyönyörű házról, betongerendákról, fordítva berakott garázsajtóról, lépcsőskőről és házi betörőkről. A hölgyek hangját nem hallom – gondolom, bámulják őt, isszák a hangját –, egyébként szóhoz: se tudnának jutni. Aztán kedvesen kirugdálja őket, és megint az ajtóm. Közben már négerre festett, elviszi a barna ceruzámat, és – ahogy Laurence Olivier előírta neki – suvicnyos egy puha ronggyal a karját, hogy fényes és csillogó legyen.

– Kik voltak ezek? – kérdezem.

– Kicsodák?

– A hölgyek.

– Aranyos örültek. Vásárhelyiek, Auszt-rábiából!

A maszkemesterrel elkezdik ragasztani a szakállat, kenik a venetget masztizet, Feri hősiesen tűri, én a látványtól is kiütést kapok, aztán bősegen, fröcskölő arcára a fixáló sprayt. A hangszóróbl már a közönség zsongását halljuk. Még egy eszetovnas, feljér festék a szem alá. A pompás Othello teljes harci berúgta az öltözőajtómat: – Ide figyej, te szöröncséslen! – most menjünk haza!

Az évek repülnek, ahogy Feri kockás sálja annak idején az Emke felé. A Nemzetit lebontották, a randevűóra is merre jár vajon? Költöztünk mi is azóta, vestettünk és nyertünk. Te, Feri! Ne törődj a semmiségekkel! Válg be a vasajtót, simogasd meg a cipőtisztító bácsi kopasz fejét, rendezd át a helyet, ropogtasd a nőket, tegezd le az egész világot, csikorogjon csak a koszos kocsi ke-reke – a fene egye meg –, és csak igyekezzem minden okoskodó, tögymorgó piros kockás sál, ha utol akar érni!

EMLEKPRÓBA

Párizs, tíz év múltán

HUSZTI PÉTER
ROVATA

Hány éve is, hogy Párizsba szerettem? Nyolc? Tíz? Milyen lesz most viszontlátni? Ez izgalmasabb, mint ha egy egzotikus országba készülnék.

Hogy is szól az anekdota? Uray Tivadar és Sugár Károly egyszerre érkeztek haza Párizsból. Uray első osztályon,

úri módon utazott. Sugár meg háztáskával, az egyszerű emberek kellékeivel, lapadoson. Itthon aztán a szokásos élménybeszámoló: Uray panaszokodott, hogy Párizs lezüllött, piszkos, büdös, nagy családós volt emlekei városát viszontlátni. Sugár viszont – aki szintén nem először járt Párizsban – áradozott az utcákról, a műzeumokról, Párizs jellegzetes szagáról, a nyüzsgésről. A kollégák vihogtak, hogy Uray pár perccel ezelőtt egy egészen más Párizsról mesélt. – Egyszerű ez! – mondta Sugár. – Mindenki olyan Párizst kap, amilyént érdemel!

En vajon milyen Párizst érdemlek?

A reggeleket szeretem legjobban! Mikor a napsugarak – éreze a közelgő őst – fáradtan török át a pártát. A reggeleket, mikor a kávéházak elé kirakosgatják a székeket, asztalokat, mikor locsolják a járdákat, pakolásznak, mikor szöszmötölnek a Szajna-parti könyvtárusok. Reggel van most is. Nem is tudom, hogy tévedtünk-e be a szűk kis utcába, de ha nem látom ezt, nem hiszem. A sarlon úgy hatvan év körüli „utcalány” strázsál, vastagon kijest-

ve, papagájának öltözve. És a többiek is sürin egymás mellett pöfkelnek, át-átúriognak egymáshoz. Micsoda erő kell ehhez a makacs, reménytelen várakozáshoz – gondolom, ahogy visszafelé sétálunk az utcán, amikor ismét a papagájt pillantom meg. Egy finom, enyhén nyugdíjba hajló, vásárársból igyekvő úrral tárgyalt. Mégpedig sikerrel. Mert már mennék is a kapu felé. A közelben megkondul a kápolna harangja. Reggel nyolc óra van.

Régen – emlékszem – reggel reggeliztünk! Volt időnk egy kávet nyugodtan meginni, kivárni a pirítóst, és még mielőtt nekivágtunk a próbáknak vagy akár egy hajnali filmforgatásnak, még beszélgettünk is. Igen! De ez régen volt. A mostani reggelek szervezés, cédlázás, telefonok. Küzdelem a percellel.

Itt, a Szajna-parti hotelben újra reggelizünk. Ebédelni self-service-ekbe járunk, sorra próbálgatjuk, végül a Saint Michelen váltogatjuk ezt a kettőt, mert itt az ebédhez az utcát is megkapjuk, a hullámozó, színes tömeget. Az étkezés nagyon egyszerű. Sárpadinye – leves helyett – utána valamilyen his vagy hal vagy rák, meg egy jókora szelet a temérdek fejedelmi sajt közül és hát a vörösbőr... Ahogy a gyönyörű palackokból a pohárba csurgatom a bort, úgy érzem, hogy ezek a színek, ezek nem lennének akadályai, hogy itt meglepedjek. Leginkább mint dúsagzdog borkeskedőt tudnám magam elképzelni.

Lehet-e, szabad-e egy szót is szólnom a Louvre-ról? De nem is a szobrokat bámulom. Már megint az emberek, hogyan viszonyulnak a világ csodáihoz. Ez a nagy pocakú nő lefenyképezte magát a miló Vénusszal. Kedves japánok villogtatják a gépeiket, mindent lekapkodva. Itt legalább némes terved. Szinte tapintatható, hol a művészet helye!

Párizsban vagyunk. Hahó! A Notre Dame tövében. Igen, a Notre Dame. Itt minden arra született, hogy legenda legyen. A korec Quasimodo meg a gyönyörű Esmeralda története hol is történhetett volna meg, ha nem itt? A templom körül autóbuszok, mindenféle csoportok és itt is a japánok és egy másik amerikai néni, itt is fotók készülnek az óltár előtt, Párizs fölött, a fürtelemes szőlők nyakát szerelmesen átnyalábolva.

Pigalle! Most az idő is csalódásra ráó, fáj a szél, esik az eső. Poecsek nap! Eppen jó a Pigalle-hoz, a próbáknak, mert ilyen csak elmázott, agyonfeszett, kiabálóan kurva lehet, akit rémülten fedezünk fel az ágyunkban egy szörnyű reggelén.

Hát igen! Ez már nem Somory Párizsa, és nem Illyésé, aki első reggelén kecskemekegésre ébredt Párizs közepén. Joggal kérdezhetné, ez Párizs, ahol reggel fejenk? A fiatal Illyést keresve a Szent Lajos szigeten állunk a „Rue Budé 9.” előtt. Itt is ismerek egy padlászobát, egy lázas ifjú költőt, aki mindig újra meg újra szerelmes volt. Ha most megkérdeznék valakit, hogy kit keresünk, azt kellene mondanom, hogy egy nagy költőnk ifjúságát.

Párizsban lépten-nyomon akad egy kapualj, egy kis tér, egy templom, egy szobor, egy bájos skítör, ami jelent valamit vagy idéz valakit. Olyan öröm olvasmánygát, kedvenc figuráim Párizsban járkálni, mintha az ember valószínűságon értenéne a csodát. Közben mozbá járunk, piacra járunk, bámeszkodunk az utcákon, ülünk a kirakatban. Úgy érzem magam, mint kisiskolás koromban, mikor lógtunk az órákról, cigarettáztunk a WC-ben. Nekem ez is Párizshoz tartozik. Ha egy magyar honfitárs felismer és megszólít, elpirulok, mint akit rajtakaptak!

EMLÉKPRÓBA

Az első utazások láza

HUSZTI PÉTER
ROVATA

Alig volt időnk Bécsre. Talán ez az oka. Mert valahogy úgy érzem, mintha ott a bágdyát napsütésben csak gumikeszemes fiúkerek suhanának, mintha mindig mosolygós, pirosposzsgós nagybácsik és tantik sétálgatnának tarka napernyőkkel, és mintha mindenütt tejszinh-

bos kávé és édes kuglóf illata terjengene. Így maradt meg, így él bennem Bécs.

Pedig a csúcsforgalom kellős közepére hajtottunk, és csak nagy szerencsével sodort az áradat éppen a célunkhoz. Pedig a Burgban járkálva láthattunk bambán bámszökdő, marihuánás hippiket, igaz, sokkal szelídebbeket, mint Párizsban vagy Londonban, de a promenádózó bécsiek közé úgy illettek, mint a csizma az asztalra. Pedig Schönbrunn és a Gloriette után az állatkertbe is bemertünk. Az akváriumban sose látott, frakkos, szmokingos halak cikaztak, és a pálmához előtt, a szabadban akkora tekemősek legelésztek, hogy kedvem lett volna loagobni rajtuk.

Pedig az órási wiensersztíli és az ottak-ringeni sör után örökké rohanó, kapkodó, mindent megmutatni, magyarázni akaró káplán barátunk kocsján beritt a mesés bécsi erdőbe is. Késő délután aztán irány a Práter. Uristen! Itt aztán minden van, csak nyugalom és finom bécsi hangulat nincsen! Nyüzsgő, csillog-pillog, kattanóg-satog, pufog, kepel minden. Újolt a zene,

sikongnak a látogatók, kurjongatnak a kiáltók. A szellemvasút! Iszonyatos!

Vacogott a fogunk, és boldogok voltunk, mikor a szörnyek, pókok, skorpiók, koponyák és vérző hullák közül végre kiértünk megint a megnyugtató örületbe. Forgó gyomorral kövdiogtunk, de a drága Jóska káplán nem kegyelmezett, elvitt minket vacsorázni. De jaj, hová!? Egy kétszázötvenkét méter magasban lévő úvegvedőglóbe, amelyik: megállás nélkül forog, és így a vacsorához a kiiváltott vöröst is tálalják.

Másnap aztán másnaposan, lassin, óvatos mozdulatokkal poroskáltunk a bécsi utakon. Kellő tiszteletet a Volks- és Burgtheatert, az Operaházat is megcsodáltuk. Süteménykölteményt ettünk és kávét ittunk a híres Zachernél. Délután a Strauss-szobornál térene, este borogoztat a Grinzingben, a hangulatos, Óbudára emlékeztető városrészen.

Szóval sok minden történt. Aztán az emlékek egyje gyürodáltak, és ki tudja miért, Bécs valahogy úgy maradt meg bennem, mintha ott a bágdyát napsütésben csak gumikeszemes fiúkerek suhanának, mintha mindig mosolygós, pirosposzsgós nagybácsik és tantik sétálgatnának tarka napernyőkkel, és mintha mindenütt tejszinhobos kávé és édes kuglóf illata terjengene...

Párizs... Igenis, zotyógótt a repülőgép! Mintha defektje lett volna. Igenis, izgultam. Liftezett a gyomrom, tudom, hogy marhaság, akkor is izgultam. Végig az úton.

Négy órával ezelőtt a Részadombon, gyönyörű napsütésben gyömösöltük, passzítottuk a böröndöket, azután taxi, kulcsok, hol az útlevelem? – viszon!lításra, Tamásék, újratok, Ferihegy! S már lelédtünk Párizsban. Itt ülünk a buszban,

a város felé tartunk. Szakad rólam a víz, az izgalomtól is, a cipőleéstől is, meg a párdás, esőzúgól hőségtől is. Kint az utcán (fantasztikus, hogy ez már egy párizsi utca) ömlök az eső, itt, a buszban elvisehelhetetlen a hőség. Törölgetjük magunkat. De sokszor mondjuk otthon villamoson, buszon: „kimm ez nem fordulhat elő” – most meg rosszul vagyok. Mint a cigány: no, ez a hét is jól kezdődik. Már közel lehetünk, a ventilátort is bekapcsoljuk (miért csak most?), egyre több színes esernyő meg kapucni, boldog izgalom fog el, pedig morogni szeretnék. Az első arc, akit meglátok Párizsban, egy hosszú, magyar, filmes barátom. Kicsi a világ! Szusszan a busz ajtára, megerkezünk az Invalides-ra. Szétnézünk a térer, ilyenkor valami szépet kellene mondani, úgy szoktuk filmen is, színpadon is: „Ez Párizs, a lábad előtt”.

Szegeny, gyálázat, mi meg csak ezt fújjuk: megbeszélünk, hát akkor hol vannak Bédék? Mit csináljunk? Hol fogunk lakni? Fáradt, beteg öregasszonyok vagyunk. Tehetetlenül ülünk a böröndökön. Aztán nekilódulunk. Hová? Keressünk egy szállodát, jó? – és bemből a motor: börönd fel, ajtó ki, lépcsőn le, térkép, metrórejtő, beszállás, hőség, bűdös, kiszállás, börönd, lépcsőn fel, kérdészködés, nem tudunk franciául. Hát! Piros színek, kedves, személetes bécsi, olaszul, németül próbálkozunk, szoba. Azt hiszem, ez a tipikus garmi szoba. Nagy ágy, kicsi mosdó, kis bidé, órási tükör, kis asztal, piros színek. Szóval megerkezünk! Itt fogunk lakni? Az ablakot kinyitjuk, beomlik a szörnyű túlköles és benzinszag. Most már nem tudunk beszélgetni a szobában sem. Este fél hét, csúcsforgalom, Párizs.

Hát akkor jó estét, Párizs!